

تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع)

تالیف:

مصطفی حلیمی جلودار

دانشجوی دکتری مدرسی معارف اسلامی

انتشارات فراگیر الوند

۱۳۹۹

سرشناسه	: حلیمی جلودار، مصطفی، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع)/تالیف مصطفی حلیمی جلودار.
مشخصات نشر	: ساری: فراگیر الوند، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۱ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۹۲۸-۶-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۷ - ۱۱۱.
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع) ، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- دیدگاه درباره تربیت اخلاقی
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Views on moral education
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع) ، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- اخلاق
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Ethics
موضوع	: تربیت اخلاقی -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Moral education-- Religious aspect. -- Islam
رده بندی کنگره	: ۵۲۲.۱۸
رده بندی دیویی	: ۱۷/۴۸۳۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۲۰۷۳۹۰

که عنوان کتاب..... تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع)
 که مولف..... مصطفی حلیمی جلودار
 که صفحه آرا..... رضا کاوه
 که طراح جلد..... رضا کاوه
 که ناشر..... فراگیر الوند
 که شمارگان..... ۱۰۰۰ نسخه
 که نوبت چاپ..... اول ۱۳۹۹
 که قیمت..... ۳۱۰۰۰ تومان

ISBN: 978-622-96928-6-8

فهرست مطالب

۹.....	پیشگفتار
۱۱.....	مقدمه
۱۷.....	مبانی نظری
۱۷.....	آشنایی با مفاهیم
۱۷.....	مفهوم اصل
۱۸.....	مفهوم روش
۱۹.....	مفهوم تربیت
۲۱.....	تربیت از دیدگاه امام علی (ع)
۲۴.....	مفهوم اخلاق
۲۶.....	اخلاق از دیدگاه امام علی (ع)
۲۹.....	اخلاق در نهج البلاغه
۳۰.....	اخلاق در اندیشه علوی
۳۲.....	ساختار اخلاقی و تربیتی نهج البلاغه
۳۳.....	الف: اخلاق فردی
۳۶.....	ب: اخلاق اجتماعی
۳۹.....	تربیت اخلاقی
۴۱.....	تربیت اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع)
۴۲.....	خودسازی و دگرسازی
۴۳.....	انسان کامل
۴۳.....	توجه به ارزش ها و فضیلت ها
۴۴.....	پرهیز از دنیاپرستی

۴۴	 بصیرت و آگاهی
۴۵	 گام در مسیر هدایت
۴۵	 مناجات‌های شبانه
۴۶	 ترس از خدا
۴۶	 پرهیزگاری
۴۷	 استفاده از فرصت
۴۷	 رابطه‌های خدایی
۴۸	 محبوب‌ترین بندگان
۴۸	 یاد خدا - آخرت
۴۸	 حسابرسم - اعمال
۴۹	 کامل و ایدم آل
۴۹	 بهای انسان
۵۰	 آثار تقوا در انسان
۵۳	 مبانی تربیت اخلاقی
۵۳	 سؤال اول: مبانی تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟
۵۶	 سؤال دوم: اصول تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟
۵۷	 ۱- اصل اصلاح شرایط محیطی کودکان
۵۸	 ۲- اصل عزت
۶۰	 ۳- اصل تعقل
۶۰	 ۴- اصل تداوم در عمل
۶۱	 ۵- اصل تذکر
۶۲	 ۶- اصل فضل
۶۳	 ۷- اصل عدل
۶۵	 تربیت اخلاقی کودکان
۶۵	 سؤال سوم: هدف تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟
۶۵	 تقوا
۶۶	 حکمت
۶۷	 عبادت
۶۸	 سماحت
۶۹	 قناعت
۶۹	 پرورش روح عدالت‌خواهی

سؤال چهارم: روش تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟ ۷۰

۱- روش زمینه‌سازی ۷۱

۲- معاشرت و مجالست ۷۳

۳- الگوسازی ۷۴

۴- احترام گذاشتن ۷۶

۵- تعافل ۷۷

۶- ترکیه یا تهذیب نفس ۷۸

۷- روش تمرین، تکرار و عادت دادن ۷۹

۸- مناسب ۸۰

۹- مصلحه ۸۱

۱۰- عبرت‌آموزی ۸۲

۱۱- عقوبت مبالغه ۸۴

۱۲- مبالغه در تشویق ۸۵

۱۳- روش توبه ۸۷

سؤال پنجم: صلاحیت حرفه‌ای برای تربیت اخلاقی کودکان از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟ ۸۸

مبانی سوالات ۹۵

سؤال اول: مبانی تربیت اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟ ۹۵

سؤال دوم: اصول تربیت اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟ ۹۶

اصل اول: اصلاح شرایط و محیط انسانی ۹۶

اصل دوم: عزت ۹۶

اصل سوم: تعقل ۹۷

اصل چهارم: تداوم در عمل ۹۷

اصل پنجم: تذکر ۹۷

اصل ششم: فضل ۹۷

اصل هفتم: عدل ۹۸

سؤال سوم: هدف تربیت اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟ ۹۸

سؤال چهارم: روش‌های تربیت اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟ ۹۹

روش اول: زمینه‌سازی ۹۹

روش دوم: معاشرت و مجالست ۱۰۰

روش سوم: الگوسازی ۱۰۰

روش چهارم: احترام گذاشتن ۱۰۱

- ۱۰۱..... روش پنجم: تغافل
- ۱۰۲..... روش ششم: تزکیه و تهذیب نفس
- ۱۰۳..... روش هفتم: روش تمرین و عادت دادن
- ۱۰۳..... روش هشتم: محاسبه نفس
- ۱۰۳..... روش نهم: موعظه
- ۱۰۴..... روش دهم: عبرت‌آموزی
- ۱۰۴..... روش یازدهم: عفو و مبالغه
- ۱۰۴..... روش دوازدهم: توبه
- ۱۰۵..... روش یازدهم: مبالغه در تشویق
- ۱۰۵..... سؤال پنجم: سلاحت‌های حرفه معلمی جهت تربیت کودکان از دیدگاه امام علی (ع) چیست؟
- ۱۰۷..... منابع و مآخذ

پیشگفتار

همان‌طور که می‌دانیم دوران کودکی دوران تقسیم شاکله و تکوین شخصیت انسانی است و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به همین علت، است که گفته‌اند: کودک در پنج‌سالگی، نسخه کوچک شخص جوانی است که بعداً خواهد بود. در این دوره باید با رعایت اصول تعلیم و تربیت و سازگارهای مناسب، بهره‌گیری از روش‌های دربرائیک و پرهیز از برخوردهای قهری و تکیه بر ارزش‌های انسانی و ملاک‌های عاطفی به پرورش و رشد مهارت‌ها و استعداد‌های کودکان و نوباوگان اقدام کرد. در آموزه‌های به‌یادگار مانده از پیشوایان معصوم است که به فرزندان نماز، شنا، تیراندازی و سروده‌های عبدی را بیاموزید (اسلامی، ۱۳۷۹).

همان‌طور که بیان شد از دید اسلام اهمیت دوران کودکی به‌حی‌است که تمامی پیشوایان دینی در آموزه‌های خود به این دوران توجه خاصی داشته‌اند. یکی از اصولی که در دوران کودکی باید به آن توجه شود مسئله تربیت کودک است کودک تنها در پرتوی تربیت صحیح است که به عنوان موجودی هدفمند و اندیشه‌ورز به اهداف و آرمان‌های خود دست می‌یابد و قله رفیع سعادت مطلوب خویش را فتح می‌نماید از این رهگذر برای انسان مسلمان تربیت اسلامی ضرورتی مضاعف دارد زیرا انسانی که گردنبدن مروارید دانه دین و بندگی خالق متعال را برگردن آویخته جز در پرتو تربیت صحیح اسلام به مدال افتخار عبودیت و تسلیم نائل نمی‌آید، از سویی دیگر چنین انسان مسلمانی برای پیمودن راه سعادت و بندگی احتیاج به الگوهای مطمئن عملی دارد تا با نصب العین

قرار دادن دیدگاه‌ها و سیره عملی آنان، هم راه صحیح بندگی و سعادت را بیمایند و هم در این وادی سریع‌تر گام نهد و سریع‌تر به مقصد نائل آید، از این رو معصومین (علیهم السلام) که از گوهر عصمت و مصونیت از خطا و اشتباه برخوردارند، بهترین و مطمئن‌ترین الگوهای تربیتی بوده و ارائه دیدگاه‌ها و کشف و عرضه سیره تربیتی آنان یک ضرورت انکارناپذیر برای پویندگان عرضه تعلیم و تربیت اسلامی است. تربیت اسلامی که خود شامل چندین نوع است از قبیل تربیت اخلاقی، روانی، دینی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی که بین آن‌ها تربیت اخلاقی از جایگاه والایی و ضروری برخوردار است.

در این زمینه، ارائه دیدگاه‌ها و سیره تربیتی امام علی (ع) که خود «با الائمة» و سرسلسله جانشینان به حق نبوی و ساجد تجلی‌گاه امامت معصومین (علیهم السلام) و نخستین تشکیل‌دهنده حکومت اسلامی نبوی است، بر ضرورت این کار می‌افزاید. تعلیم و تربیت اهمیت شگفت‌انگیز در زندگی انسان دارد. شکوفایی استعدادها و ارزش‌های والامبتنی بر تعلیم و تربیت است و انسان شدن انسان و وصولش به کمال انسانی همه مرئون تعلیم و تربیت صحیح است. انسان نه تنها تربیت‌پذیر است بلکه تنها مخلوقی است که به تعلیم و تربیت نیازمند است و اگر این فرصت را از دست دهد، چیز ارزنده‌ای را برای همیشه از دست خواهد داد. تعلیم و تربیت می‌تواند به رشد و ارتقای جسمی و روحانی انسان یاری کند و نیازهای فردی، اجتماعی، اقتصادی و ... انسان را تأمین کند. به عبارتی تمام امور زندگی بشر با امر تعلیم و تربیت ارتباط دارد. از نظر اسلام کسی که از تعلیم و تربیت بی‌بهره است همچون کسی است که در بیابان خشکی سرگردان است. تحریر است و نمی‌داند از کدام راه برود تا به سرمنزله مقصود برسد در تعالیم اسلامی عالی‌ترین معیار و معیاره در مورد کودک سفارش شده است. هم‌چنین مجاهدت و تلاش پدر و مادر و مربیان در تربیت و حسن اداره زندگی و ایجاد رفاه و حضرت علی (ع) می‌فرمایند: «بهترین میراث از پدران برای فرزندان، ادب و تربیت نیکو است».